

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE LITERE
DEPARTAMENTUL DE LIMBA ȘI LITERATURA ENGLEZĂ

**Concurența dintre Gramatici în Engleza Medie.
Variație în Structura Propoziției – SOV/ SVO**

CUPRINS, CUVINTE CHEIE ȘI REZUMAT

Profesor Coordonator:

PROF. UNIV. DR. ȘTEFAN OLTEAN

Doctorand:

ALEXANDRA SCRIDON

2013

Cuprins

Mulțumiri

Simboluri și abrevieri

1. Introducere
 - 1.1 Obiectivul lucrării și cadrul teoretic general
 - 1.2 Abordări anterioare
 - 1.3 Sintaxa limbilor engleză veche și engleză medie. Privire de ansamblu
 - 1.4 Structura lucrării
2. Excurs bibliografic. Conceptul de gramatică
 - 2.1 Introducere. Considerente generale
 - 2.2 Perspectivele funcționaliste și formale asupra universalităților lingvistice
 - 2.3 Arhitectura cadrului teoretic al teoriei *Principiilor și Parametrilor* și localizarea variației parametrice
 - 2.3.1 Convenții terminologice
 - 2.3.2 De la teoria Guvernării și Legării la programul minimalist. Verificarea Cazului versus atribuirea Cazului
 - 2.3.3 Localizarea variației parametrice
 - 2.3.4 Concluzii intermediare
 - 2.3.5 De la microparametri la macroparametri
 - 2.3.6 Categoriile funcționale și proprietăți ale trăsăturilor
 - 2.3.6.1 Interfața sintaxă-morfologie : grupul flexiunii verbale
 - 2.3.6.2 Centrul funcțional Acord: Categoria funcțională Acordul Subiectului și categoria funcțională Acordul Obiectului
 - 2.3.6.3 Spre eliminarea proiecțiilor funcționale Acord
 - 2.3.6.4 Trăsături primare și trăsături secundare
 - 2.3.6.5 Interfața sintaxă-gramatică discursivă: Grupul Complementizatorului
 - 2.4 Sumar
- 3 Factori și mecanisme ale schimbării lingvistice. Bilingvism în engleza medie

- 3.1 Introducere
- 3.2 Schimbare graduală versus schimbare abruptă
- 3.3 Gramaticalizare versus reanaliză
- 3.4 Noțiunea de concurență în cadrul teoretic al Principiilor și Parametrilor
- 3.5 Multilingvism în perioada englezei medii: Contextul istoric și sociolingvistic
- 3.6 Modelul Principii Parametri și implicarea acestuia în achiziția și posibilitatea de învățare a limbii
- 3.7 Sumar
- 4 Variația parametrică în engleza veche târzie și engleza medie timpurie
 - 4.1 Introducere
 - 4.2 Parametrul deplasării centrului și constrângerea verbului de pe poziția a doua
 - 4.2.1 Remarci generale
 - 4.2.2 Deplasarea verbului la grupul flexiunii verbale și factorii declanșatori ai deplasării
 - 4.2.3 Deplasarea verbului la domeniul complementizatorului
 - 4.2.4 Verbul de pe poziția a doua simetric și asimetric
 - 4.3 Fenomenul Verbului de pe poziția a doua în engleza veche și engleza medie
 - 4.3.1 Introducere
 - 4.3.2 Distribuția subiectelor nominale și pronominale în propozițiile principale în engleza veche
 - 4.3.2.1 Contextul topicii inițiale
 - 4.3.2.2 Contextul propozițiilor cu elementul interogativ ocupând prima poziție
 - 4.3.2.3 Contextul propozițiilor cu elementul negativ ocupând prima poziție
 - 4.3.2.4 Contextul adverbilor temporale Pa/Ponne (“then”)
 - 4.3.3 Simetrie și asimetrie în propozițiile principale/subordonate (Teoria lui Ans van Kemenade 1987)
 - 4.3.4 Statutul de clitic al pronomelor
 - 4.3.5 Ipoteza bazei duble (Teoria lui Susan Pintzuk 1999)
 - 4.3.6 Statutul verbului de pe poziția a doua în propozițiile coordonate
 - 4.3.7 Statutul verbului de pe poziția a doua în propozițiile subordonate

- 4.3.8 Argumente împotriva existenței parametrului verbului de pe poziția a doua în propozițiile principale din engleza veche (Teoria lui Eric Haeberli 2002a, b, 2007)
- 4.3.9 Poziția constituenților în propozițiile cu parametrul verbului de pe poziția a doua
 - 4.3.9.1 Verbe personale
 - 4.3.9.2 Subiecte nominale
 - 4.3.9.3 Subiecte pronominale
- 4.3.10 Natura fenomenului verbului de pe poziția a doua (Verb Second) în engleza medie timpurie
 - 4.3.10.1 Distribuția subiectelor nominale și pronominale în engleza medie timpurie
 - 4.3.10.2 Distribuția asimetrică a parametrului verbului de pe poziția a doua (Verb-Second) în engleza medie timpurie (Teoria lui van Kemenade 1987)
 - 4.3.10.3 Teoria contactului lingvistic (Kroch and Taylor 1997, 2000)
- 4.4 Concluzii intermediare
- 4.5 Echilibru și dezechilibru în limbile naturale: Parametrul centru-complement și direcția schimbării sintactice
 - 4.5.1 Remarci generale
 - 4.5.2 Parametrul centru-complement și teoria Guvernării și Legării
 - 4.5.3 Axioma de Corespondență Lineară (Teoria lui Kayne 1994)
- 4.6 Transformarea ordinii de tip verb – obiect în ordine de tip verb – obiect în limba engleză medie
 - 4.6.1 Remarci generale
 - 4.6.2 Abordări ale variației sintactice în stadiile timpurii ale limbii engleze din perspectiva teoriei Guvernării și Legării
 - 4.6.2.1 Topica de bază și topica derivată
 - 4.6.2.2 Ipoteza Obiect-Verb. Reguli de deplasare spre periferia dreaptă
 - 4.6.2.2.1 Mecanismul de extrapозиție
 - 4.6.2.2.2 Ridicarea verbului și a proiecției verbale

- 4.6.3 Argumente pentru deplasarea spre stânga a verbului
- 4.6.4 Ipoteza Verb-Obiect. Abordarea asimetrică a schimbării sintactice
 - 4.6.4.1 Deplasarea de tip ”scrambling”
- 4.7 Sumar
- 5 Fixarea parametrilor în engleza medie. Analiza corpusului
 - 5.1 Introducere
 - 5.2 Abordări tipologice timpurii ale variației și schimbării sintactice în engleza medie
 - 5.3 Scop, selecția textelor și parametrii studiului
 - 5.4 Dispariția constrângerii verbului de pe poziția a doua în engleza medie
 - 5.4.1 Topica în propozițiile principale din engleza medie târzie
 - 5.4.2 Topica în propozițiile principale din engleza modernă
 - 5.5 Variație în structura propoziției în perioada englezei medii. Imagine diacronică
 - 5.5.1 Variație în propozițiile din limba engleză veche
 - 5.5.2 Statutul obiectului pronominal în engleza medie timpurie
 - 5.5.3 Topica în propozițiile de secol treisprezece (M1 : 1150-1250)
 - 5.5.4 Topica în propozițiile de secol patrusprezece (M2 : 1250-1350)
 - 5.5.5 Topica în propozițiile de secol cincisprezece (M3 : 1350-1420)
 - 5.5.6 Topica după secolul al șaisprezecelea (obiecte negative-verb/ verb-obiect)
 - 5.6 Sumar
- 6. Concluzii generale
 - Concluzii
 - Perspectivile rămase și perspectivele de dezvoltare în viitor a temei

Bibliografie

- Anexa 1. Periodizare în istoria limbii engleze
- Anexa 2. Lista parametrilor principali
- Anexa 3. Viziunea “from above” a Gramaticii Universale și viziunea “from below” a acesteia
- Anexa 4. Verbul de poziția a doua în proza nordică *Rule of Saint Benet*

Anexa 5. Propoziții principale având un constituent în prima poziție (cu excepția elementelor interogative, negative și a adverbelor Pa/Donne/nu) în textele din engleza veche și engleza medie în intervalul 1350-1500

Anexa 6. Verbe de pe poziția a doua și verbe de pe poziția a treia având element inițial o topică în textele de secol cincisprezece

Anexa 7. Texte-sursă din Corpusul Penn-Helsinki din Engleza Medie

Anexa 8. Frecvența obiectelor postverbale în engleza veche și engleza medie

Anexa 9. Model din Programul AntConc

Cuvinte-cheie

Variație sintactică, schimbare lingvistică, concurență, engleza veche, engleza medie, abordare generativă, teoria Guvernării și Legării, Programul Minimalist, principii, parametri, centru-complement, specificator-centru, verbul de pe poziția a doua, ipoteza bazei duble, topicalizare, scrambling, ordinea obiect-verb, ordinea verb-obiect, clitice.

Rezumat

Recentele cadre teoretice ale sintaxei și dezvoltarea cercetării în domeniile sintaxei comparate și lingvisticii istorice au contribuit la o aprofundare a proceselor de variație și schimbare lingvistică. Perspectiva generativă a asumat dintotdeauna existența unei gramatici universale și a propus examinarea similarităților sincronice între limbile naturale și a diferențelor în termeni de setări parametric distincte. Cu toate că teoria generativă a fost îndreptată spre demonstrarea variației sincronice, analize recente au demonstrat faptul că o înțelegere a proprietăților gramaticii universale poate fi dobândită și dintr-o perspectivă diacronică. Astfel, abordarea de tip parametric a influențat lucrări de sintaxă diacronică începând cu David Lightfoot (ex. 1979, 1991, 1999, 2006), Anthony Kroch (ex. 1989 a, b, 1994; Kroch și Taylor 1997, 2000) și Ian Roberts (ex. 1993 a, b, 1997, 2007).

Teza de față oferă o privire de ansamblu asupra înțelegerii schimbării sintactice din perspectiva teoriei Guvernării și Legării și a mai recentului curent minimalist. Modul în care teoria de tip generativ poate fi aplicată lingvisticii diaconice, precum și felul în care abordarea de tip parametric poate fi utilizată în vederea relevării schimbărilor de topică în istoria limbii engleze, reprezintă esența prezentei lucrări.

Teza propusă, intitulată *Concurența dintre gramatici în engleza medie. Variație în structura propoziției – SOV/SVO* și structurată în șase mari capitole, prezintă un dublu scop: în primul rând propunem spre analiză paradigma schimbării sintactice și abordarea principalelor direcții de cercetare postulate în cadrul teoretic de tip generativ (în directă legătură cu situația sintactică din etapele timpurii ale limbii engleze). În al doilea rând evidențiem principalele aspecte dezbătute în literatura lingvistică de specialitate punctând abordările teoretice recente din lingvistica sincronică și diacronică.

În timp ce alte studii se focalizează pe aspecte specifice legate de fenomenele sintactice din engleza veche și medie, lucrarea noastră propune o perspectivă generală de abordare a topicii, dezbătând diferitele structuri identificate în propozițiile principale și subordonate. Studiul nostru nefiind unul exhaustiv, teza se rezumă la analiza aspectelor

ce presupun variație în structurile sintactice concurente, propunând totodată explicarea fenomenelor în termeni de tip generativ.

Verbul de pe poziția a doua (verb-second) este propus discuției focalizându-ne pe poziția subiectului de tip nominal și a celui de tip pronominal în contexte diferite. Scopul este acela de a evidenția concurența dintre propozițiile în care verbul ocupă poziția a doua și cele în care verbul se situează pe poziția a treia. Pe de altă parte, analiza structurilor sintactice din propozițiile subordonate evidențiază variația contextelor în care verbul precede sau urmează obiectului.

Pe toată întinderea tezei am luat în discuție lucrările minuțioase având ca subiect investigarea fenomenelor diacronice din perspectivă generativă. Capitolul trei, între altele, analizează abordările propuse de către David Lightfoot, Ian Roberts și Anthony Kroch care au condus la stimularea cercetării într-o direcție nouă a schimbării lingvistice. Aceste demersuri au fost materializate în lucrări ca: Battye și Roberts (1995), van Kemenade și Vincent (1997), Pintzuk, Tsoulas și Warner (2000), Lightfoot (2002), pe care le-am supus atenției în capitolul patru. Ultimul mare capitol al lucrării noastre, capitolul cinci, are ca obiectiv demonstrația empirică a teoriilor enunțate în capitolele precedente, adică analiza tranziției de la o limbă cu structura de tip SOV la una cu o structură de tip SVO. Noțiunea de concurență primește o atenție sporită în acest capitol. Teza se încheie cu un capitol dedicat concluziilor generale în care sunt concentrate principalele idei aferente fiecărui capitol, precum și trecerea în revistă a celor mai importante aspecte pozitive dar și a limitărilor care pot constitui deschideri spre viitoare cercetări. În cele ce urmează vom prezenta succint cele șase capitole ale tezei noastre evidențiind principalele idei care pot fi desprinse în urma parcurgerii demersului nostru.

Introducerea, primul capitol al tezei noastre, este dedicată inventarierii principalelor obiective urmărite precum și prezentării cadrului teoretic formal și metodologic. Conținutul este completat de oferirea unui cadru general asupra sintaxei englezei vechi și medii precum și de creionarea succintă a conținutului celorlalte capitole care alcătuiesc lucrarea noastră.

Capitolul II, **Excurs bibliografic. Conceptul de gramatică**, reprezintă o abordare critică a ideilor dezvoltate în sintaxa istorică începând cu anii 1980, aducând în discuție proprietățile distincte ale perspectivei generative, inclusiv noțiunea de parametri

și teoriile aferente acestora. Acest capitol urmărește aprofundarea modelelor promovate de sintaxa generativă pe parcursul ultimelor decenii (ex. Teoria Guvernării și Legării, programul minimalist), analizând similaritățile și diferențele dintre acestea. În secțiunea 2.2, subliniem gradul de transformare și îndepărtare a teoriei Principii și Parametri față de teoriile tradiționale identificabile în secolul al XIX-lea. Secțiunile 2.3 și următoarele nu oferă doar aparatul conceptual-terminologic, unde regăsim noțiuni precum parametri, gramatică universală, verificarea cazului, atribuirea cazului, ci și aparatul tehnic necesar înțelegerii celor mai importante transformări datorate programului minimalist. Cel din urmă, abordat din perspectiva teoriilor lui Noam Chomsky în secțiunea 2.3.3, asociază parametri cu categorii funcționale extrem de utilizate la începutul anilor 1990. Pentru o mai bună reliefare și analiză a variației lingvistice care afectează periferiile dreaptă și stângă în propozițiile englezei medii, propunem ipoteza dezvoltată de Pollock (1989) cu privire la scindarea grupului flexiunii verbale (GI scindat) precum și cea a lui Rizzi (1997) referitoare la scindarea grupului complementizatorului (GC scindat) în secțiunile 2.3.6.1-2.3.6.4 respectiv 2.3.6.5.

În concluzie, teoria Principiilor și Parametrilor a introdus un nou mod de abordare a variației și schimbării lingvistice, stimulând dezvoltarea unor direcții de cercetare extrem de prolifică. Parametrii constituie un instrument extrem de puternic pentru obținerea unei descrieri teoretice exacte a fenomenelor lingvistice de vreme ce sunt capabili să ofere o imagine detaliată a variației translingvistice. De asemenea rolul lor în clasificarea limbilor naturale nu poate fi neglijat sau trecut cu vederea. În contextul unei abordări parametrice, capitolul vizează identificarea localizării exacte a variației parametrice și a metodelor necesare explicării schimbării gramaticale în termeni de resetare a parametrilor.

Capitolul III, **Factori și mecanisme ale schimbării lingvistice. Bilingvism în engleza medie**, debutează cu prezentarea modului în care modelul Principii și Parametri poate fi compatibil cu studiul diacronic al schimbării lingvistice, evidențind totodată rolul sintaxei istorice în teoria generativă precum și al gramaticii de tip generativ în lingvistica istorică. Asociindu-ne cadrului teoretic formal introdus în capitolul al doilea, constatăm necesitatea unei delimitări între conceptele de schimbare lingvistică (în sensul teoriei E-language dezvoltate de N. Chomsky) și schimbare gramaticală (în sensul de I-

language) în relație cu factorii și mecanismele care declanșează aceste transformări. Clamăm faptul că schimbarea gramaticală trebuie percepută în termeni de I-language (limbă internalizată), proces ce necesită o resetare a parametrilor în cadrul căruia gramatica veche prezintă cel puțin un parametru diferit în comparație cu gramatica nouă.

În continuare introducem în discuție ipoteza dublei baze care, în mod aparent, constituie o soluție pentru conflictul dintre schimbarea graduală și cea abruptă în diversele stadii ale unei limbi (Pintzuk 1999; Pintzuk, Tsoulas și Warner 2000; Kroch și Taylor 2000). Dat fiind rolul catalitic pe care-l joacă contactul lingvistic în motivarea schimbării gramaticale, discuția despre coexistența dintre dialectele englezei vechi și medii, pe de o parte, și limbile cu care acestea au interferat în perioada invaziilor scandinave și după cucerirea normandă, este necesară și constituie baza deciziei 3.5. Cu toate acestea aducem, în secțiunea 3.4, o serie de contraargumente ipotezei bazei duble, dat fiind faptul că aceasta se focalizează asupra comunității lingvistice (speech community) și a modului în care individul alege dintr-o gamă de gramatici care-i sunt accesibile în mod egal (E-language în loc de I-language).

Procesul de achiziție a limbajului, înțeles dintr-o perspectivă generativă, este introdus în secțiunea 3.6, secțiune în care sunt expuse și relațiile dintre proprietățile minții umane (gramatică universală) și datele disponibile vorbitorului (input data) pentru ajungerea la maturitatea gramaticală sau la o gramatică diferită față de gramatica generației anterioare. Fixarea opțiunilor parametrice, facilitată de gramatica universală, constituie principala sarcină a vorbitorului, motiv pentru care secțiunea prezintă succint cele mai relevante modele de achiziție a limbajului.

În concluzie, capitolul propune perceperea schimbării lingvistice în termeni de schimbare intergramaticală, preferabilă existenței unor parametri distincți în cadrul unei gramatici unitare. De asemenea, schimbarea gramaticală este una abruptă la nivel de gramatică internalizată, având o natură graduală doar la nivelul limbajului externalizat.

Capitolul IV, intitulat **Variația parametrică în engleza veche târzie și engleza medie timpurie** pune în discuție analiza sintactică a celor mai relevanți parametri din engleza medie: parametrul verbului de pe poziția a doua și parametrul centru-complement. Având o structură bipartită, capitolul de față prezintă fenomene de topică din perspectiva celor mai recente teorii dezvoltate în cadrul programului generativ în

ultimii aproximativ douăzeci de ani. Principalele teme analizate cuprind printre altele: parametrul deplasării centrului, statutul de clitic al pronumelor personale și al particulelor, constrângerile de linearizare, ordinea dizarmonică a subiectului și a verbului, respectiv a verbului și a obiectului.

Prima parte a Capitolului IV (secțiunile 4.2-4.4) se focalizează asupra verbului de pe poziția a doua în engleza veche și în engleza medie timpurie. În acest sens lucrarea noastră prezintă distribuția diferită a subiectelor nominale și pronominale în engleza veche în secțiunile 4.3.2-4.3.9, comparând aceste rezultate cu topica din propozițiile principale din engleza medie în secțiunea 4.3.10.

Dat fiind faptul că în multiple studii constrângerea verbului de pe poziția a doua, caracteristică limbilor germanice, presupune deplasare spre două poziții diferite și distincte în funcție de limba investigată, o analiză asimetrică a limbii engleze vechi conduce spre un fenomen neunitar al verbului de pe poziția a doua. Astfel, propozițiile introduse de subiect nu implică deplasare spre grupul complementizatorului (specificatorul grupului flexiunii verbale este poziția canonică pentru subiectul în nominativ), în timp ce contexte având topică inițială, un element interogativ inițial sau un element negativ inițial sunt exemple reprezentative pentru ilustrarea fenomenului verbului de pe poziția a doua. Cu toate acestea, ordinea mai sus menționată nu se aplică propozițiilor subordonate sau propozițiilor coordonate introduse de „și”, „dar”, unde verbul de pe ultima poziție este ușor observabil.

Distribuția topicii în propozițiile principale din engleza veche este descrisă în secțiunea 4.3.2 centrându-ne pe identitatea primului element în propoziție (obiect nominal, adverb, grup prepozițional, element interogativ sau negativ) precum și pe cea a subiectului (nominal sau pronominal). Concluzia preliminară afirmă faptul că engleza veche a cunoscut inversiunea între subiect și verb doar în anumite contexte, multe contra-exemple fiind identificabile. Secțiunile 4.3.3-4.3.5 analizează abordările recente cu privire la topica în propozițiile principale din engleza veche (ex. A. van Kemenade 1987, Pintzuk 1999, Kroch și Taylor 1997 etc.) unde putem constata faptul că engleza veche este o limbă în care fenomenul verbului de pe poziția a doua este prezent (cu un constituent poziționat înaintea verbului). Urmând acestei direcții de gândire, deviațiile

sunt explicabile în termenii asumării unui statut de clitic al pronumelor în contextele în care verbul se regăsește pe poziția a treia (secțiunea 4.3.4).

Conform teoriei lui Kemenade (1987), verbul se deplasează spre poziția complementizatorului în contexte cu topică inițială și cu elemente interogative negative sau adverbiale regăsite pe prima poziție. Cu toate acestea, o parte a teoreticienilor refuză ipoteza conform căreia verbul se deplasează spre poziția complementizatorului în toate tipurile de propoziții având verbul pe poziția a doua (secțiunea 4.3.5). Astfel deplasarea verbului spre complementizator se presupune a avea loc doar în propozițiile care conțin elemente interogative negative sau adverbiale aflate pe prima poziție. Pe de altă parte, propozițiile cu topică inițială presupun prezența verbului într-o poziție posterioară cliticelor pronominale sau adverbiale iar, în anumite contexte, și a subiectelor nominale. În ultima situație, verbul ocupă o poziție de centru în grupul flexiunii verbale, subiectul regăsindu-se pe o poziție inferioară atât în propozițiile principale cât și în cele subordonate. Analiza acestor scheme de poziționare reprezintă o temă de dezbatere între lingviști precum secțiunea 4.3.9 o ilustrează.

Constatând că doar propozițiile principale sunt supuse constrângerii verbului de pe poziția a doua, lucrarea noastră rezervă secțiuni separate discuției referitoare la verbul de pe poziția a doua în propoziții coordonate și subordonate, unde cele două tipuri de propoziții prezintă topici similare (poziționarea finală a verbului).

Pe baza analizei din secțiunea 4.3.2, observăm distribuția topicii în engleza medie timpurie în secțiunile 4.3.10.1-4.3.10.3. Pe baza acestor exemple engleza medie timpurie prezintă aceleași particularități precum propozițiile principale din engleza veche. Aducând în discuție teoria lui van Kemenade (1997), deducem că propozițiile cu topică inițială cu subiecte nominale și pronominale manifestă o mai mare omogenitate a topicii. S-a postulat de asemenea prezența factorilor externi în studiile lui Kroch și Taylor (1997, 2000) cu privire la o posibilă contaminare de natură sintactică survenită în engleza medie pe filieră scandinavă, însă teza noastră se asociază celor susținute de van Kemenade cu referire la lipsa unor dovezi concrete ale acestei contaminări. Van Kemenade susține că dispariția verbului de pe poziția a doua se datorează fenomenului de decliticizare a subiectelor pronominale.

A doua parte a Capitolului IV se centrează pe armonia și dizarmonia ordinii obiectului și verbului în engleza veche și medie, subiect care a beneficiat de un real interes în cadrul teoriilor generative și de tipologie lingvistică. Teoria Guvernare și Legare, menționată în Capitolul II al lucrării noastre, pune accentul pe operația de guvernare, distincția între limbile de tip VO și cele de tip OV fiind explicabilă printr-o paradigmă a parametrului direcționalității guvernării. Astfel limbile de tip VO prezintă guvernare canonică înspre dreapta, astfel încât complementul nominal se poziționează în dreapta verbului pentru a-i fi atribuit cazul, în schimb, limbile de tip OV manifestă un comportament opus. Pornind de la dorința dezvoltării unui sistem cu o formă optimă și simplificată, programul minimalist recurge la eliminarea structurii de adâncime și a structurii de suprafață păstrând însă lexiconul, sintaxa, forma logică și forma fonologică (secțiunea 2.3.2). Din această perspectivă, deplasarea se bazează pe un proces de verificare sau valorificare a trăsăturilor, iar operația de guvernare, în acest caz, este înlocuită de configurații de tip specificator-centru și centru-complement care reprezintă operațiile primitive ale sistemului x-bară (secțiunile 2.3.6.1-2.3.6.5).

În timp ce teoria Guvernării și Legării permite ca deplasarea unui centru sau a unei proiecții maximale să aibă loc relativ liber, cu condiția respectării filtrelor de bună formare, programul minimalist supune deplasarea unor condiții de economie, aceasta nemaifiind o operație opțională. Astfel deplasarea rezultă din necesitatea de a verifica sau valorifica trăsături. Pornind de la aceste constatări, secțiunile rămase propun trei abordări diferite asupra ordinii de bază în propozițiile din engleza veche și medie timpurie. Mai multe studii asupra sintaxei limbii engleze (ex. Kemenade 1987, Lightfoot 1991, Denison 1993) clamează faptul că engleza veche a fost o limbă de tip OV, raportându-ne la structura de bază, iar variația întâlnită în ordinea de suprafață a fost rezultatul unor reguli de deplasare opționale care au derivat ordinea VO din structura OV: deplasarea verbului spre periferia stângă având ca rezultat propoziții cu verbul pe poziția a doua și deplasarea obiectului spre periferia dreaptă de pe poziția preverbală pe poziția postverbală. În această direcție se îndreaptă și teoria lui van Kemenade care asumă abordarea de tip OV a englezei vechi, constituenții din grupul verbal fiind generați în poziție preverbală. Trei reguli de deplasare spre periferia dreaptă sunt propuse cu scopul explicării structurilor de suprafață unde constituenții grupului verbal urmează verbului: mecanismul de

extraposiție, ridicarea verbului și ridicarea proiecției verbale prezentate în secțiunea 4.6.2. Menționăm de asemenea și teoria bazei duble elaborată de Pintzuk (1999, 2002) care explică variația topicii în engleza veche (secțiunea 4.6.3). Conform acestei ipoteze, nici în cazul propozițiilor principale, nici al celor subordonate, nu se manifestă o ordine uniformă a flexiunii verbale în poziție de mijloc (în propozițiile principale), sau o ordine uniformă a flexiunii verbale în poziție finală (în propozițiile subordonate). În schimb, variația topicii se explică prin postularea unei variații în ordinea verbelor personale finite și nonfinite (I-medial și I-final), pe de o parte, și a verbelor și obiectelor lor (verb-medial și verb-final), pe de altă parte. Dat fiind faptul că poziția elementelor “ușoare” (particule, obiecte pronominale și adverbe monosilabice) nu poate fi explicată în termeni de reguli de deplasare spre periferia dreaptă, ipoteza bazei duble reprezintă o încercare încununată de succes în soluționarea acestei probleme. În cazul în care auxiliarul urmează cazul principal, aceste elemente ușoare sunt în poziție postverbală cu excepția cazului în care auxiliarul se regăsește în poziție finală urmând verbului nonfinit. Pintzuk concludă că verbul se deplasează pe o poziție mai înaltă în periferia stângă (poziția centrului flexiunii verbale). În această perspectivă, noua opțiune nu doar o înlocuiește pe cea veche la sfârșitul unei lungi perioade de variație lingvistică, mai degrabă noua opțiune fiind achiziționată și utilizată în paralel cu cea veche. În cele din urmă, opțiunea veche dispare la sfârșitul perioadei de concurență. Cu toate acestea, perspectiva generativă refuză noțiune de “tendință” în privința ordinii OV sau VO, dat fiind faptul că o limbă necesită un parametru sau altul, în nici un caz ambii, sau un stadiu intermediar între două setări parametrice. Din perspectiva teoriei VO, generată de Axioma de Corespondență Lineară a lui Kayne (1994) și dezvoltată de van der Wurff (1997) și Roberts (1997), constituenții din grupul verbal sunt generați în poziție postverbală. Contextele în care constituenții grupului verbal preced verbul nonfinit sunt rezultatul unor reguli de deplasare spre periferia stângă aplicabile constituenților în poziție preverbală (ex. Grupuri nominale, grupuri prepoziționale, pronume personale, particule, adverbe). Exploatarea pozițiilor asociate verbului și grupului nominal în structura propoziției este dezbătută din perspectiva lui Roberts (1997) în secțiunea 4.6.4. Roberts, urmând teoriei lui Kayne (1994), asumă faptul că topica de bază de-a lungul istoriei limbii engleze este subiect-verb-obiect. Astfel, Roberts aduce argumente împotriva unei motivări a existenței celor

trei operații de deplasare spre periferia dreaptă, explicând această topică prin postularea deplasării verbului și/sau a obiectului spre periferia stângă.

Plecând de la faptul că în programul minimalist schimbarea lingvistică se rezumă la dispariția dependențelor de deplasare determinate de schimbări în trăsăturile abstracte ale centrelor funcționale, Roberts conectează schimbarea sintactică din engleza medie cu dispariția flexiunilor morfologice. Aducem argumente împotriva acestei abordări, noțiunea de caz fiind independentă de orice fel de implicații morfologice, fiecare argument nominal solicitând un caz abstract indiferent dacă acest caz este reprezentat morfologic sau nu. Cu toate că Roberts nu oferă o argumentare solidă pentru interacțiunea dintre morfologie și sintaxă, abordarea lui este utilă în explicarea schimbării lingvistice într-un sistem care presupune o direcție uniformă în ordinea centru-complement.

În concluzie, scopul acestui capitol a constat în evidențierea principalelor fenomene din engleza veche și medie, precum și a variației în structura propozițiilor principale și subordonate, unde alternanța dintre ordinea subiectului și a verbului, a obiectului și a verbului precum și a verbului personal și nonfinit poate fi întâlnită. De asemenea, excursul bibliografic scoate în evidență atât aspectele pozitive cât și deficiențele regăsite în aceste studii.

Capitolul V, **Fixarea parametrilor în engleza medie. Analiza corpusului**, se centrează pe conceptele de competiție și schimbare în perioada englezei medii. Scopul acestui capitol este acela de a reliefa empiric ipoteza conform căreia engleza veche târzie și engleza medie timpurie au manifestat variație în structura propoziției în ordinea verb-obiect respectiv obiect-verb. Teza noastră se axează pe oferirea unui număr de exemple în care pot fi identificate succesiunile în ordonarea obiect-verb sau verb-obiect în engleza veche târzie și engleza medie. Secțiunea 5.3 aduce în prim-plan corpusul, delimitând genul textului (epic – liric, traduceri – texte originale) și oferind o imagine generală asupra tipurilor de propoziții în care putem identifica ordinea OV. În secțiunea 5.5, analizăm succint ocurența ordinii OV având în vedere literatura de specialitate referitoare la tema dispariției ordinii OV. Pentru aceasta oferim descrierea de ansamblu a fiecărei perioade identificabile în corpusul de texte începând cu anii 1200 și terminând cu textele din preajma anului 1500. Concluziile acestui capitol oferă argumentele faptului că

procesul de disoluție a ordinii OV nu se răsfrânge asupra tuturor contextelor simultan. Astfel, ordinea OV în prima jumătate a secolului al XIV-lea este atestabilă cu orice tip de obiecte nominale (inclusiv obiectele nominale definite) în timp ce ordinea OV în secolul al XV-lea a fost restrânsă la obiecte negative și cuantificabile în secvența verb personal – obiect – verb non-finit, precum și în propozițiile relative și coordonate.

Teza propusă se încheie cu un capitol (**Capitolul VI**) dedicat concluziilor generale, prezentând rezultatele studiului temei care a stat la baza redactării lucrării de față, punctând totodată și principalele direcții deschise de cercetarea noastră. De asemenea, merită să menționăm faptul că abordarea noastră oferă o imagine de ansamblu asupra topicii din engleza veche și medie precum și variațiile survenite în aceste perioade. Pe baza diferitelor abordări discutate și aprofundate în lucrare, putem conchide faptul că simpla afirmație conform căreia OV s-a schimbat în VO beneficiază de o cu totul altă dimensiune decât pare la prima vedere. După cum se sugerează și în teza de față, numărul parametrilor implicați în schimbarea topicii în engleza medie este simțitor mai mare. În urma acestor remarci finale, sperăm ca studiul de față să aducă o serie de perspective noi menite a clarifica unele aspecte sintactice puțin dezvoltate în lingvistica românească și să deschidă totodată noi direcții de cercetare și dezvoltare a temei.